

DĚJINY ČESKÝCH ZEMÍ V RANÉM NOVOVĚKU

Zopakujte si:

Jak se jmenoval poslední český král z rodu Jagellonců?

Jakým způsobem tento panovník zemřel?

Cíle tématu:

Uvést, za které sliby přijali čeští páni Ferdinanda I. Habsburského na český trůn

Vědět, co bylo hlavním posláním jezuitského řádu, kde v Praze sídlil a co měl na starosti

Vyjmenovat chronologicky první habsburské krále v českých zemích.

Popsat Prahu v době vlády Rudolfa II.

Převyprávět pověst o golemovi.

FERDINAND I. HABSBURSKÝ

NÁSTUP HABSBURKŮ NA ČESKÝ TRŮN

(VIDEO: Dějiny udatného českého národa – 51. díl – NÁSTUP HABSBURSKŮ)

<https://www.youtube.com/watch?v=9JQCOpNVHpY>

Ferdinand I.

Po smrti posledního Jagellonce bylo potřeba řešit otázku nástupnictví na českém trůně. Ze všech možných kandidátů se nejvíce nabízel **Ferdinand Habsburský**, který byl manželem Anny Jagellonské a švagrem bývalého panovníka Ludvíka Jagellonského. Zatímco **ve vedlejších zemích Koruny české byl uznán jako dědičný král, v českém království musel projít volbou**. Čeští stavové si tak chtěli pojistit svůj dosavadní vliv. Ferdinand Habsburský **slíbil dodržovat privilegia (výsady/práva) českých stavů a dále zachovat kompaktáta** (jelikož většina stavů byla kališnického vyznání). V roce 1526 byl tedy zvolen českým králem.

Snahy o centralizaci

Navzdory veškerým slibům však Ferdinand vládl po svém. Přestože české země byly již dříve stavovskou monarchií, začal prosazovat **absolutistický způsob vlády**. České země se staly součástí **personální unie – habsburského soustátí spojeného autoritou panovníka**. Ferdinand navíc zahájil **centralizaci – zřídil ústřední úřady ve Vídni** (hlavním městě), které byly nadřízené všem úřadům v jednotlivých zemích. Zajišťovaly správu celého habsburského soustátí a podléhaly přímo panovníkovi. Čeští stavové se s počínající centralizací nesmířili, stejně tak **nesouhlasili se společnými financemi**. Ferdinand totiž jako uherský král potřeboval peníze na zajištění hranice proti vpádu Turků. Uherský problém se nyní stal problémem habsburským, na který měli přispívat i Češi.

Stavovský odboj

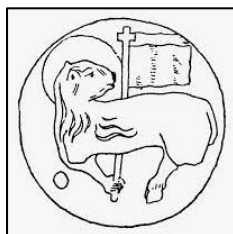
Napjatá situace mezi Ferdinandem a českými stavy vyvrcholila v letech 1546 – 1547 v povstání. Ferdinand totiž nabídl svému bratrovi císaři Svaté říše římské, Karlu V., který válčil s luterány. Čeští stavové však neuposlechli panovníkovo přání vyslat do německých zemí vojsko, za což byli panovníkem potrestáni.

Náboženství

Mezi českými stavy a Ferdinandem došlo k dalším **problémům**. Jedním z nich bylo **náboženství**. Přestože během své volby **Ferdinand** slíbil respektovat českou náboženskou situaci, ve skutečnosti se s ní nesmířil. **Zahájil rekatolizaci** (=obnovení katolické víry v nekatolické zemi), **kteřou posílil tím, že v roce 1556 do Čech pozval jezuitu**. Přes veškeré snahy však **Češi zůstávali věrni protestantské víře**. Nebyli v ní však jednotní – většina z nich vyznávala **luteránství**, své příslušníky si našel i **kalvinismus** a během 15. století vznikla nová náboženská skupina – **Jednota bratrská**.

KLEMENTINUM, bývalá jezuitská kolej, založené Ferdinandem I. Úkolem jezuitů bylo působit především na mládež, proto bylo v areálu Klementina zřízeno gymnázium. Dnes tato budova slouží převážně jako knihovna.

Beránek držící kříž je symbolem křesťanství. Objevuje se i v českém vydání Bible kralické. Bible kralická byla vydána členy Jednoty bratrské a je první českou biblí přeloženou z původních jazyků.

Maxmilián II. Habsburský

S nástupem Ferdinandova syna Maxmiliána **očekávali Češi více pochopení pro své vyznání**. Maxmilián byl sice oficiálně katolík, vědělo se však, že **tajně vyznává protestantství**. Čeští stavové se marně pokoušeli prosadit své náboženské svobody, které shrnuli v dokumentu **Česká konfese**. **Maxmilián nakonec Českou konfesi ústně potvrdil** (nikdy však písemně), za což čeští stavové přijali Maxmiliánova syna Rudolfa za svého dalšího českého krále.

Rudolf II.

(císař Svaté říše římské, král český a uherský, arcivévoda rakouský, markrabě moravský)

(**VIDEO: Dějiny udatného českého národa – 56. díl RUDOLF II.**)

<https://www.youtube.com/watch?v=gQzyhrXLI7s>

Maxmiliánův nejstarší syn byl **vychováván na španělském katolickém dvoře**, odkud pocházela i jeho matka Marie. Dostalo se mu vybraného vzdělání a byla mu vštípena katolická víra. Naučil se například hovořit několika jazyky a získal všeobecný přehled. První léta své vlády strávil stejně jako jeho předchůdci ve Vídni, poté však **přemístil své sídlo do Prahy**, která se díky tomu stala **významným střediskem vědy a kultury**. Rudolf byl **milovníkem vědy a umění**, a tak se na pražský císařský dvůr sjížděli kromě diplomatů a vyslanců cizích mocností i **nejvýznamnější vzdělanci a umělci Evropy**.

Z vědců to byli například **Tycho de Brahe** a **Johannes Kepler**, lékaři **Jan Jesenius** a **Tadeáš Hájek z Hájku**. Rudolf se stal mecenášem (podporovatelem) mnoha umělců. Sám sbíral umělecká díla a různé kuriozity, které vystavoval v sálech na Pražském hradě. K nejproslulejším umělcům rudolfinské doby patří malíři **Giuseppe Arcimboldo** a **Hans von Aachen** či sochař **Adrian de Vries**. Na dvoře Rudolfa II. ale nacházeli uplatnění i **alchymisté**, z nichž mnozí byli pouhými šarlatány. Ti se pokoušeli vyrobit kámen mudrců, přeměnit kov ve zlato, vyrobit elixír života či stvořit umělého člověka. Nejznámějším z alchymistů, kteří v Praze působili, byl **Edward Kelly**.

Portrét Rudolfa II. od malíře Giuseppe Arcimbolda. Císař je zde vyobrazen jako římský bůh ročních období, zahrad a ovocných rostlin.

VIDEO: Dějiny udatného českého národa – 57. díl **Astronomové na dvoře Rudolfa II.**

<https://www.youtube.com/watch?v=dpXJfThH1Ck>

VIDEO: Dějiny udatného českého národa – 60. díl **Jan Jesenius**

<https://www.youtube.com/watch?v=q2CDReQIR1g>

VIDEO: „Alchymistická“ dílna Rudolfa II.

<https://www.youtube.com/watch?v=JC-VkFkKE8c>

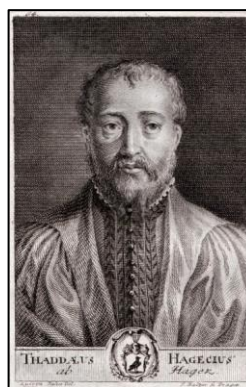

TYCHO DE BRAHE – Pocházel z Dánska a byl považován za nejpresnějšího pozorovatele noční oblohy. Na dvoře Rudolfa II. zastával funkci císařského astronoma. Mimoto se věnoval také astrologii (tvořil horoskopy) a alchymii.

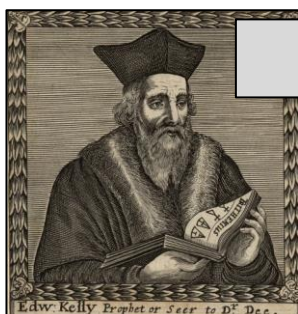

JOHANNES KEPLER – Byl německý matematik, astronom a astrolog. Nejprve působil jako pomocník Tycha de Brahe, po jeho smrti zastával funkci vrchního astronoma.

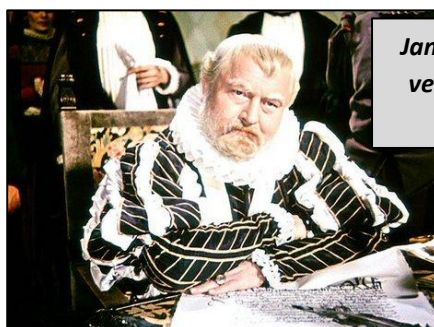
JAN JESENIUS – Byl lékař pocházející ze slovenské části Uherska. Proslavil se tím, že provedl první veřejnou pitvu v českých zemích, a to na těle odsouzeného oběšence. Byl protestant a jeho život byl ukončen při veřejné popravě českých pánů na Staroměstském náměstí v r. 1621.

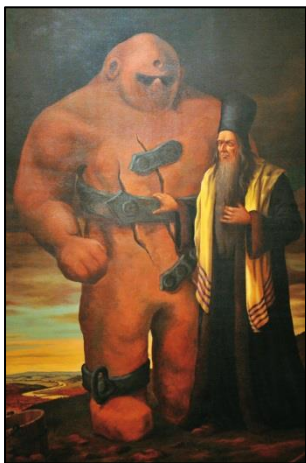
TADEÁŠ HÁJEK Z HÁJKU – Osobní lékař Maxmiliána II. a Rudolfa II. se mimo jiné zabýval i astronomií, matematikou či alchymii. Sepsal několik knih a přednášel na univerzitě.

EDWARD KELLY

Jan Werich jako Rudolf II. ve filmu Císařův pekař a Pekařův císař.

GOLEM – Rudolfinská židovská Praha je spjata s postavou golema. Podle pověsti jej vytvořil z hlíny rabi LÖW. Aby ho oživil, vložil mu do úst lístek s tajným nápisem (tzv. šém). Golem jej poslušal a pomáhal mu. Každý večer však bylo nutné šém z jazyka vytáhnout, jinak byl golem schopný ničit vše ve svém okolí. Dle pověsti, byl golem nakonec navěky uspán ve Staronové židovské synagoze.

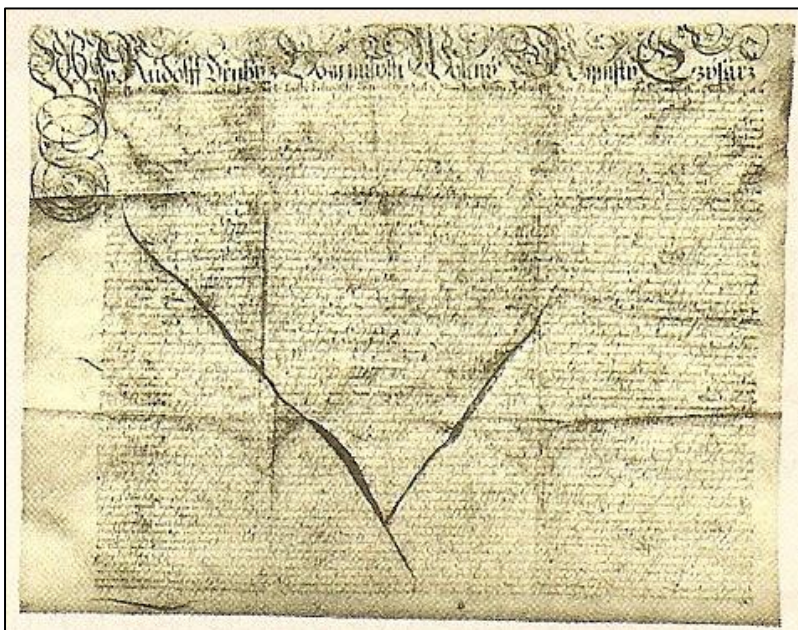
VIDEO: Dějiny udatného českého národa – 58. díl **Golem**

<https://www.youtube.com/watch?v=hhxuWZa25t8>

Rudolf II. a Matyáš

V soukromém životě se však Rudolfovi příliš nedařilo. **Nikdy se neoženil, neměl tedy legitimního nástupce.** Sám byl velmi nevyrovnaný a psychicky labilní. **Trpěl duševní chorobou, která mu mnohdy znemožňovala vládnout.** Této nepříznivé situace využívali císařovi příbuzní, především **jeho mladší bratr Matyáš, který se snažil převzít moc do svých rukou.** **Podařilo se mu vyjednat podporu uherských, rakouských a moravských stavů,** kteří nebyli spokojeni s nestabilní Rudolfovou vládou. V Uhrách byl Matyáš jmenován místodržícím a vojenským velitelem – měl na starosti udržení hranice s Osmanskou říší a případný boj s ní. **V těchto zemích mu Rudolf podstoupil vládu** a sám si ponechal pouze Čechy. **Právě čeští stavové svého krále neopustili a zůstali mu věrni.** Za to si však od něj vynutili písemné vydání náboženských svobod.

V roce 1609 byl vydán Rudolfův majestát, který zrovnoprávnil většinu nekatolických vyznání s katolíky. Majestát platil nejen pro vyšší společnost, ale pro veškeré poddané. Bohužel pro Čechy netrvala příznivá náboženská situace příliš dlouho. V roce **1611 totiž již velmi nemocný Rudolf předal český trůn Matyášovi** a rok nato zemřel. Matyáš zrušil Rudolfův majestát a zahájil po vzoru svých předchůdců rekatolizaci.

RUDOLFŮV MAJESTÁT

Matyáš Habsburský